

Helsingin käräjäoikeus
Porkkalankatu 13
00180 Helsinki

LAUSUNTO

30.8.2013

Oikeusministeriö
Lainvalmisteluosasto

Asia Lausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi Eduskunnalle rikoslain 20 luvun muuttamisesta 11.7.2013

Viite Oikeusministeriön lausuntopyyntö OM 15/41/2011 OM016:00/2012

Yleistä

Oikeusministeriössä on keväällä 2012 laadittu arviomuistio, jossa on käsitelty raiskausrikosten lainsäädännöllistä muutostarvetta (selvityksiä ja ohjeita 25/2012). Tuon muistion ja siitä annetun palautteen perusteella työryhmä on päätenyt nyt lausunnon kohteena olevassa esityksessä rikoslain 20 luvun muuttamiseen kuudessa eri kohdassa. Helsingin käräjäoikeus on 15.6.2012 antanut lausunnon edellä mainitusta arviomuistiosta. Tässä lausunnossa käräjäoikeus viittaa aikaisempaan lausuntoonsa kolmen muutoskohdan osalta eli koskien sukupuoliyhteyden määritelmää, syyteoikeutta ja toimenpiteistä luopumista. Sukupuoliyhteyden määritelmän täydentämistä on pidetty perusteltuina ja aiheellisina. Sen sijaan syyteoikeuden muuttamisen ja toimenpiteistä luopumisen osalta käräjäoikeus edelleen korostaa mahdollisuutta yksittäiseen seksuaalirikokseen liittyvien erityisolosuhteiden huomioon ottamiseen. Muilta osin käräjäoikeus tuo vielä esille 15.6.2012 päivätyssä lausunnossa esitetyn ohella seuraavaa.

Raiskaus

Esityksessä ehdotetaan lisättäväksi rikoslain 20 luvun 1 §:ään uusi 3 momentti. Sen mukaan, jos raiskaus, huomioon ottaen uhkauksen vähäisyys taikka muut rikokseen liittyvät seikat, on kokonaisuutena arvostellen vähemmän törkeä kuin 1 ja 2 momentissa tarkoitettut teot, rikoksentekijä on tuomittava vankeuteen vähintään neljäksi kuukaudeksi ja enintään neljäksi vuodeksi. Samalla kumotaan 3 §:ssä oleva säännös pakottamisesta sukupuoliyhteyteen.

Käräjäoikeus yhtyy esityksen näkemykseen siitä, että raiskaussäännös on varattava koskemaan kaikkein vakavimpia seksuaalirikoksia. Tähän

nähdessä käräjäoikeus on lausunnossaan 15.6.2012 pitänyt ehdotettua muutosta epätarkoituksenmukaisena. Joka tapauksessa säännös olisi kirjoitettava toisin.

Lähtökohdaksi muutokselle on mainittu se, että rikosnimikkeen tulee antaa asianmukainen, rikoksen paheksuttavuutta ja seksuaalista itsemääräämisoikeutta loukkaavaa luonnetta vastaava kuva rikoksesta. Lisäksi muutoksen tavoitteena on ollut väkivaltaa sisältävien tapausten rajaaminen kokonaan pois lievimmän tekemuodon piiristä.

Käräjäoikeus toteaa, että säännöksen sijoittamisella raiskauksen kolmanneksi momentiksi on saavutettu työryhmän ensiksi mainittu tavoite. Sen sijaan jälkimmäinen tavoite ei ilmene selkeästi ehdotetun uuden momentin sanamuodosta. Lisäksi törkeä -sanon käyttäminen perustekomuotoa lievemmän teon luonnehdinnassa ei sovellu rikoslain systematiikkaan.

Säännöksen alkuosa voisi olla esimerkiksi seuraava:

jos raiskauksessa ei käytetä henkilöön kohdistuvaa väkivaltaa ja se huomioon ottaen uhkauksen vähäisyys taikka muut rikokseen liittyvät seikat loukkaa kokonaisuutena arvostellen seksuaalista itsemääräämisoikeutta vähemmän kuin 1 ja 2 momentissa tarkoitettut teot ...

Törkeä raiskaus

Esityksessä on päädytty lisäämään lapsen kohdistuva raiskaus kvalifiointiperusteeksi. Ikäraja on erityisesti kansainvälisiin velvoitteisiin perustuen asetettu 18 ikävuoteen.

Käräjäoikeus yhtyy esityksen näkemykseen, jonka mukaan kun rikoksena on sukupuoliyhteyden pakottaminen, suojaiäksi on perusteltua asettaa 18 vuotta eivätkä rikoslain 20 luvun 7 §:n 2 kohdassa mainitut lisäedellytykset voi tulla kyseeseen. Tapauskohtaisille erityispiirteille voidaan kokonaisarvostelussa antaa tarvittava merkityksensä.

Seksuaalinen häirintä

Koskettamalla tai muulla siihen vakavuudeltaan rinnastettavalla tavalla tehty teko, joka on omiaan loukkaamaan seksuaalista itsemääräämisoikeutta ehdotetaan säädettäväksi seksuaalisena häirintänä rangaistavaksi.

Käräjäoikeus yhtyy esityksen näkemykseen siitä, että on nähtävissä selvä tarve erilliselle seksuaalista häirintää koskevalle rangaistussäännökselle. Rajaaminen pääasiassa niihin tekoihin, joista on tähänkin mennessä rangaistu joskin keinotekoisesti jonkin toisen rangaistussäännöksen mukaan, vaikuttaa tarkoituksenmukaiselta.

Raiskausrikosten rangaistukset

Sukupuoliyhteyden pakottamista koskevan säännöksen kumoamisen ja 20 luvun 1 §:n 3 momentin lisäämisen myötä rangaistuskäytäntö tulee tuomioistuimissa uudelleen arvioitaviksi. Kun tältä osin aikaisemmat eri vakavuusastetta olevien tekojen rangaistusasteikot ovat olleet vankeutta

- 14 vrk - 3 v,
- 1 v - 6 v ja
- 2 v - 10 v

muutoksen jälkeen asteikot ovat vankeutta

- 4 kk - 4 v,
- 1 v - 6 v ja
- 2 v - 10 v.

Rangaistuskäytäntö ankaroituu väistämättä myös sen myötä, että sukupuoliyhteyden pakottamisen vähiten moitittavaan tekemuotoon ei jatkossa voi sisältyä henkilöön kohdistuvaa väkivaltaa lainkaan. Maksimirangaistukset antavat jo tällä hetkellä mahdollisuuden mitata tarvittaessa ankaria rangaistuksia eikä tarvetta asteikkojen korottamiselle ole aivan kuten esityksessä on todettukin.

Lausunnon on valmistellut käräjätuomari Riitta Savolainen.

Laamanni Eero Takkunen